

TUNTOSARVI

N:o 17 1983

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
ilmestyy 22 kertaa vuodessa
Nro 17
ilmestyy lokakuun 15. pnä 1983
9. vuosikerta

JULKAISIJA

Näkövammaisten Keskusliitto ry.

Varat tämän lehden kustannuksiin on lahjoittanut
Lions-piiri 107 N

PÄÄTOIMITTAJA

Orvokki Holopainen

TOIMITUKSEN OSOITE

Näkövammaisten Keskusliitto
Mäkelänkatu 50
00510 Helsinki 51
puh. 90-77041/227

SISÄLLYS

Hyvät lukijat	1
Matkakerho tiedottaa	2
Heijastin lisää turvallisuutta	3
Valkoisen kepin päivä	4
Ajankohtaista	6
Lukijan palsta	11
Pohjoismaiden kuurosokeat	13
Suomen Kuurosokeat ry.	16

Hyvät lukijat

On hauskaa tehdä lehteä jota luetaan. Tuntosarvi on sellainen lehti. Kesäloman jälkeen tuli pari lehteä, joista puuttui Ajankohtaista-palsta. Se sai monet Tuntosarven lukijat suuttumaan. Tähän lukijoilla on täysi oikeus. Monet ovat kirjoittaneet minulle ja haukkuneet tästä asiasta ja jotkut ovat käyneet oikein paikan päällä minua tapaamassa tämän asian takia. Se on oikein. Pitää heti kertoa mitä mieltä on. Te lukijat olette ainoat jotka voivat arvostella lehteänne. Tiedän että toisaalta monet Tuntosarven lukijat eivät välitä Ajankohtaista-palstasta. He voivat vielä kuunnella radiota tai lukea lehtiä suurennuslaseilla ja muilla apuvälineillä. Joillekin myös näkevät perheenjäsenet tai ystävät lukevat uutisia. Kaikilla ei ole asiat näin hyvin. He tarvitsevat Tuntosarven uutispalstan. Tuntosarven tarkoitus on ottaa eniten huomioon juuri ne kuurosokeat joille tiedonsaanti on kaikkein vaikeinta.

Kirjoitakaa vain muistakin mielipiteistänne Tuntosarven sisältöön nähden. Kaikkia toivomuksia ei ehkä voi täyttää ainakaan heti. Ne ovat kuitenkin hyviä vihjeitä siitä minne päin pitäisi asioita kehittää. Vieno Hyttinen kirjoitti aivan oikein, että pitäisi olla kuurosokeille erikseen uutislehti joka viikko ja yhdistyksen lehti muita asioita varten. Kyse on rahasta. Pitäisi olla rahaa palkata toimittaja pelkästään uutislehteä tekemään. Toivottavasti siihenkin vielä päästään. Iloisia syksypäiviä kaikille lukijoille.

Orvokki

Matkakerho tiedottaa

Valitettavasti viime tiedotukseen oli päässyt pujahtamaan virhe. Tarkka lukija varmaankin huomasi sen. Tekstissä sanottiin, että puheenjohtajaksi valittiin Jaakko Holmalahti ja kuitenkin koko kirjoituksen alla luki Martti Avila, puheenjohtaja. Sehän on selvä, että johtoryhmällä ei ole kahta puheenjohtajaa. Tässä nyt sitten koko johtoryhmän jäsenet uudestaan: Puheenjohtaja Martti Avila, jäsenet Marja Heinonen ja Ulla Tikkanen sekä johtoryhmän sihteeri Jaakko Holmalahti.

Muuten kaikki matkakerhoa koskevat asiat siis pitivät paikkansa. Ilmoittakaa siis heti tänne toimistoon matkakerhon sihteerille Jaakko Holmalahdelle jos halutte liittyä yhdistyksen matkakerhon jäseneksi. Matkakerhon puheenjohtaja Martti Avila odottaa teiltä myös kirjeitä ja tietoja siitä, minne haluaisitte matkustaa mikäli matka ensi keväänä järjestetään. Koko yhdistyksen matkatoiminta keskitetään nyt matkakerholle joka suunnittelee toiminnan. Toivomuksia siis otetaan vastaan. Matka järjestetään sen mukaan minne lähtijöitä olisi eniten.

Matkakerhoterveisin

Martti Avila, puheenjohtaja

Heijastin lisää turvallisuutta

Syksyn pimein aika on käsillä. Se on myös aikaa, jolloin sattuu paljon liikenneonnettomuuksia. Liikenneonnettomuus on aina paha seurauksiltaan, jos sen osapuolina ovat jalankulkija ja moottoriajoneuvo. Jalankulkija voi yrittää ehkäistä onnettomuden tapahtumista. Tärkeintä on tietysti yleinen huolellisuus ja tarkkaavaisuus. Kaupungissa on käytettävä suojatietä aina kun se on mahdollista. Maallakin on usein tiet jalankulkijoita varten ainakin vilkkaasti liikennöityjen ajoväylien vierellä. Tällöin on tietysti aina käytettävä jalankulkijalle tarkoitettua kaistaa. On kuitenkin paljon maanteitä, joilla jalankulkija joutuu käyttämään samaa ajoväylää kuin moottoriajoneuvot. Vaarallisimpia ovat kapeat, mutkaiset kylämaantiet, joissa ei ole valkealla kalkkivivalla erotettua piennarta jalankulkijaa varten. Näillä teillä on syytä olla kaikkein varovaisin, varsinkin syyspimeinä iltoina liikuttaessa. Paras ja sääntöjen mukainen käytäntö on kävellä tien vasenta laitaa. Tällöin ei ajoneuvoja tule jalankulkijan takaa. Autot tulevat vastaan, joilloin niitä on helpompi väistää. Erittäin tärkeä asia pimeällä liikuttaessa on käyttää HEIJASTINTA. Se on nykyään myös tieliikennelain määräämä. Suomen tieliikennelaki velvoittaa ensimmäisenä maailmassa jalankulkijan käyttämään heijastinta pimeällä. Autoilija näkee pimeässä jalankulkijan, jolla on heijastin 130 metrin päästä. Vastaavissa näkyvyysoloissa hän näkee ilman heijastinta kulkevan jalan-

kulkijan vain 30 metrin päästä. Tällöin on usein jo myöhäistä väistää. Heijastin siis lisää huomattavasti jalankulkijan turvallisuutta. Siksi sitä kannattaa käyttää ja mieluummin useita heijastimia. Heijastimia on kahta tyyppiä. Toiset kiinnitetään roikkumaan langan varaan takin hihasta tai selkämyksestä. Ne heiluvat kulkiessa ja auton valojen osuessa niihin ne loistavat pimeässä varoittaen autoilijaa. Toinen tyyppi heijastimista on vaatteisiin tai kenkiin kiinnitetyt heijastimet. Heijastimen pitäisi näkyä joka suuntaan. Tämä varmistetaan kiinnittämällä kumpaankin hihaan riippuheijastin. Jos ostat vaikka ulkoilupuseron tai -puvun, varmistu että siinä on kiinteä heijastinnauha. Esimerkiksi suomalaisissa kumisaappaissa on melkein kaikissa valmiina heijastinnauhat. Monet pankit ja muut liikelaitokset jakavat ilmaiseksi mainosheijastimia, jotka sopivat käyttöön erinomaisesti. Itsekään ostaen heijastimet eivät maksa monta markkaa. Se on varmasti kannattava sijoitus jokaiselle, joka liikkuu ulkona syys- ja talvi-iltoina.

Valkoisen kepin päivä

Lokakuun 15. päivä oli kansainvälinen Valkoisen kepin päivä. Valkoinen keppi on laajalti tunnettu näkövammaisen tunnus. Näkövammaiselle itselleen se on paras liikkumisen apuväline. Opaskoira on edelleen-

kin melko harvinainen, vaikka se on tietysti keppiäkin tehokkaampi. Jokaisen näkövammaisen olisi syytä käyttää liikkuaankin keppiä, ellei mukana ole näkevää opasta. Oikein käytettynä keppi kertoo hyvin paljon kulkuväylän esteistä, estää törmäyksiä ja auttaa kulkemaan turvallisesti. Keppi on tärkeä myös siksi että muut liikenteessä kulkevat tietävät kuka on näkövammaisen. Silloin he voivat tulla tarjoamaan apua jos se näyttää tarpeelliselta.

Autoilijoille opetetaan autokoulussa, mitä valkoinen keppi tarkoittaa. Kun autoilija näkee kadulla valkoisen kepin käyttäjän, hän tietää olla erityisen varovainen. Käytetäänpä keppiä muulloinkin kuin Valkoisen kepin päivänä.

Ajankohtaista

Presidenttipari seurueineen palasi USA:n vierailultaan. Koivisto sanoi olevansa tyytyväinen vierailun tuloksiin. USA:n puolelta annetussa julkilausumassa todettiin USA:n uskovan Suomen puolueettomuuteen ja kunnioittavan sitä. Koivistot viettivät virallisen ohjelman jälkeen useita päiviä Yhdysvaltojen eri osavaltioissa epävirallisella vierailulla. He viettivät mm. päivän texasilaisella karjatilalla. Presidentti ja rouva Koivistolle lahjoitettiin amerikkalaisen karjapaimenen lie-

rihatut. Koivistot joutuivat matkalla käymään läpi erittäin rasittavan ohjelman mutta hoitivat sen hienosti. Lehtien mukaan amerikkalaisille jäi hyvin miellyttävä kuva maamme edustajista.

Suomalainen televisionäytelmä Rauta-aika on voittanut Italiassa pidetyn maailman arvokkaimman televisionäytelmäpalkinnon. Rauta-ajan tuotti TV-2, ohjasi Kalle Holmberg ja käsikirjoituksen teki Paavo Haavikko. Aihe perustuu Kalevalaan. Suomessa Rauta-aika sai kahdenlaista arvostelua kun se näytettiin televisiossa. Arvostelijat pitivät sitä hyvänä mutta yleisö ei oikein ymmärtänyt sitä kaikilta osin. Rauta-aika näytetään marraskuussa uudelleen Suomen tv:ssä.

Teatterikorkeakoulusta on puhuttu paljon viime aikoina. Sen johtaja Jouko Turkka on hyvin kiistelty henkilö. Toiset pitävät häntä nerona, toiset eivät. Koulusta on eronnut yksi oppilas, Lilli Suomalainen. Hän sanoi että opetus ei valmista näyttelijän ammattiin vaan oppilaat joutuvat vain urheilemaan ja vetämään leukaa. Toiset oppilaat ovat puolustaneet Turkan tapaa opettaa. Turkka sanoo, että nykyaikaisen näyttelijän kunto on oltava hyvä, että hän pystyy näyttelemään kaikki teatterikappaleissa tarvittavat roolit.

Pääministeri Kalevi Sorsa on haukkunut puukaupan osapuolet. Pääministeri Sorsan mukaan on turha odottaa, että valtio tulisi apuun, jotta puukaupat käynnistyisivät. Metsäteollisuus on toivonut valtiolta mar-

kan arvon devalvoimista. Metsänomistajat puolestaan verohelpotuksia.

Hallitus on jättänyt eduskunnalle kaikkiaan 55 lakiesitystä. Suurin osa esityksistä liittyy ensi vuoden budjettiin. Lakiesitysten avulla hallitus haluaa mm. korjata eläkevirheitä. Hallitus esittää myös että tulevaisuudessa eläkkeitä korotettaisiin vain kerran vuodessa. Eläkkeiden korotusperusteet eivät kuitenkaan muutu. Hallitus esittää myös suurituloisten sairauspäivärahan pienentämistä. Sen sijaan lapsilisiin on tulossa ensi vuoden alusta kuuden prosentin korotus.

Oulussa on 14 koululaisesta löytynyt täitä. Esiintymä on Suomessa suurin 15 vuoteen. Viime vuosina ei lääkintöhallituksen tietoon ole tullut yhtään täitapausta. Täit havaittiin Kaukovainion koulun oppilaisissa. Kahdelta oppilaalta löytyi täysikasvuisia täitä. Kahden oppilaan päässä oli täin munia eli saivareita.

Viina kallistuu viisi prosenttia. Korotus astuu voimaan 21. lokakuuta. Ravintoloissa hinnat nousevat vasta marraskuun ensimmäinen päivä.

Espoolainen bussiyhtiö on erottanut lakkoilleet työntekijänsä. Espoon kaupungin omistamassa Paikallislinjat Oy:ssä on ollut työnseisaus parin viikon ajan. Paikallislinjat Oy pitää lakkoa laittomana. Irtisanottuja työntekijöitä on yhteensä 84. Asiaa käsitellään työtuo-
mioistuimessa.

Oikeudessa annetut väärät valat ovat yleistyneet. Ne työllistävät yhä enemmän poliisia ja oikeuslaitosta. Viime vuonna Suomessa paljastui liki 380 väärää lausumaa. Luku on tähänastinen ennätys. Eniten vääriä valoja annetaan avioerojutuissa.

Jalkapallon Suomen mestaruuden on voittanut Tamperelainen Ilves. Ilves kukisti viimeisessä ottelussaan Kokkolan palloveikot numeroin 2-0. Hopeaa sai Helsingin jalkapalloseura.

Burmassa räjähtänyt pommi on tappanut Etelä-Korean johtohenkilöitä. Aikasytytyksellä toiminut pommi oli sijoitettu mausoleumirakennukseen. Pommin uhreiksi joutui ainakin kymmenen Etelä-Korealaista poliitikkoa. Pommi surmasi mm. ulkoministerin ja varapääministerin. Etelä-Korean presidentti Chun Doo Hwan selvisi täpärästi räjähdyksestä. Etelä-Korean hallitus on syyttänyt attentaatista Pohjois-Koreaa.

Ruotsin pääministeri Olof Palme haluaa että Neuvostoliitto kunnioittaa lupauksiaan. Palme tarkoitti että Neuvostoliiton on lopetettava sukellusveneittensä lähettäminen Ruotsin aluevesille. Tämä on Palmen mielestä edellytyksenä Ruotsin ja Neuvostoliiton suhteiden parantumiselle. Maiden välit ovat olleet viileät viime keväänä tapahtuneen sukellusvenevälikohtauksen vuoksi.

Puolalainen Solidaarisuus-ammattiliiton johtaja Lech Walesa on sanut Nobelin rauhanpalkinnon. Asia on herättänyt paljon huomiota Puolassa ja myös Neuvostoliitossa. Rauhanpalkinnon antamisen perusteena on että henkilö on merkittävästi edistänyt rauhan asiaa. Monien mielestä Walesan ei vaida katsoa edistäneen rauhaa. Puolan virallisen tahon kanta on päinvastoin että Walesa on aiheuttanut levottomuuksia maassaan. Myös Neuvostoliitto on samaa mieltä. Suomesakaan ei olla kovin vakuuttuneita siitä, ansaitsiko Walesa palkinnon. Nobelin palkintoja on aikoinaan arvostettu erittäin korkealle. Nykyään monen mielesä niitä annetaan mieluummin poliittisilla perusteilla kuin oikeista ansioista. Nobelin kirjallisuuden palkinnon sai englantilainen William Golding. Suomeen on Nobelin kirjallisuuspalkinto tullut kerran, F.E. Sillanpäälle. Kemianpalkinto saatiin myös kerran Suomeen, karjanrehun kehittäneelle professori A.I. Virtaselle.

Lukijan palsta

Aunelta ja Jussilta tulee kurssiterveisiä. Ne kuuluvat näin: »Taas kerran on oltu kurssilla. Nyt oltiin Kuhmoisissa. Sen kurssipaikan nimi oli Kopola. Hyvin kaunis paikka. Alakärkäsjärvi saartoi sitä kahdelta puolen. Meidän ikkunasta olisi voinut onkia. Järvi oli ihan ikkunalla. Meillä oli oppaana kurssilla Maija-sisko. Turusta lähdettiin linja-autolla. Perillä saatiin heti kahvia ja voileipää. Sauna oli lämmitetty ja saunan jälkeen saatiin hyvät saunakahvit. Seuraavana aamuna syötiin aamiainen kello 8. Siellä oli juustoa, voita, makkaraa, kahvia ja puuroa. Sitten kurssitalon johtaja Risto Ojala piti meille luentoja. Tällä kurssilla olivat melkein kaikki sellaisia, että kuulivat kuulolaitteella. Minä taisin olla ainoa joka en pystynyt mukana kun en enää kule kuin ihan läheltä. Mutta olen tottunut olemaan mukana tällaisessa. Olen ollut niin kauan tällainen kuulovammainen. Kävimme yhteisillä kävelyretkillä, mutta eksyimme Maijan kanssa ensimmäisillä kerralla. Kävelimme perässä hiljaa. Toiset olivat olleet pankissa ja pankki oli lahjoittanut jokaiselle heijastimen. Kävimme Maijan kanssa Kuhmoisten Sokoksesa. Silloin oli kaunis ilma. Torstaina ja perjantaina oli apuvälineiden esittelijä paikalla. Hänen nimensä oli Reino Leino. Näimme hienoja uutuuksia, mutta kyllä oli hieno hintakin. Yksikin kone maksaa yli 50 000 markkaa. Ei köyhällä ole varaa niin kalliiseen. Sitten oli monta sellaista keskusteluhetkeä. Kyselivät ja neu-

voivat kuulolaitteiden käytöstä ja mielenterveydestä oli esitelmä ja valokuvia on otettu kahdenlaisia. Toinen oli ryhmäkuva ja toisen otti johtaja meistä uusista arkistoa varten. Sunnuntai oli kiva päivä. Oli paljon liikuntaa ympäristössä. Risteiltiin monessa paikassa. Päivä aloitettiin aamupalalla. Siihen kuului puuro, munnat, makkaraa, juustoa, leipää, tomaattia ja kurkkua ja piimää, maitoa ja kaljaa. Kaikkea sai ottaa niin paljon kuin halusi. Puuro oli joka aamu erilaista. Aamiaisen jälkeen lähdettiin Kuhmoisten kirkkoon. Se oli kiva vaalea kirkko ja hyvä siitä, että siellä oli induktiosilmukat. Niin me kuulovammaisetkin kuulimme. Kirkossa oli Herran ehtoollinen. Kun tultiin kirkosta, oli lounas ja taas lähdettiin liikkeelle. Aamukirkkoon meidät vietiin autolla, johon mahtui 10 ihmistä istumaan ja kuljettaja teki kahdesti matkan. Päivä- ja iltamatkat tehtiin isolla linja-autolla. Mentiin pitkin Päijänteen rantaa ja tulimme niin kivaan museoon, jossa oli kaikenlaisia kivoja puusta veistettyjä patsaita. Siellä presidentti Kekkonen ja Aarne Saarinen kököttivät ylimmällä hyllyllä silmälasit päässä.

Sen jälkeen käytiin Kuhmoisten hautausmaalla ja siellä oli hieno uusi siunauskappeli. Käytiin sisällä sielläkin. Tultiin taas kurssipaikalle iltapäiväkahville. Sitten lähdettiin taas Padasjoelle uimalaan. Sekin oli 30 kilometrin päässä kurssipaikalta. Meitä oli aika iso porukka, yli 20 ihmistä. Kaikki eivät menneet uimaan. Uimala oli kaunis paikka ja aika iso. Allas oli 17 metriä pitkä. Se oli kiva päivä ja ilmakin oli oikein hyvä koko päivän. Museosta olisimme ostaneet jotain muistoksi,

mutta museon omistaja ei myynyt. Siellä myytiin vain raanuja ja täkänöitä. Koko matkan ajan saimme katsella kauniita maisemia autosta.

Oli kivaa taas nähdä joitakin entisiä tuttujakin. Eikä ollut montaa tuttua. Paljon tuli opittua uusia asioita kuulolaitteen käytöstä. Kurssi kesti 10 päivää. Toisella viikolla tiistaina meillä oli pimeää kun sähköt sammuivat. Oli kova myrsky. Talosta löytyi kyllä kynttilöitä mutta se on heikko valo vaikkakin kaunis. Kotimatkakkin kului kivan sään vallitessa ja nyt monet kiitokset teille kaikille ja reipasta mieltä

terveisin Aune ja Jussi».

Pohjoismaiden kuurosokeat

Ruotsi

Ruotsin kuurosokeiden yhdistys sai tänä vuonna valtiolta lähes miljoona kruunua avustusta. Erikseen tuli vielä rahaa »Nuet» -lehteä varten. »Nuet» on kuurosokeiden uutislehti. Se ilmestyy pistekirjoituksella, isokirjoituksella ja kasetilla. Yhdistys saa myös korvauksen tulkkitoiminnastaan. Lisäksi tulee vielä varoja

rahastoista kokeilutoimintaan. Lahjoituksia tulee myös jonkin verran. Ruotsin yhdistys ei harrasta varainkeräystä. Ruotsin kuurosokeiden yhdistyksellä on toimistossa seitsemän työntekijää. Aluetyöntekijöitä on 11. He ovat yleensä tulkkeja. He järjestävät yhdistyksen toimiston kanssa yhdessä alueellisia ja paikallisia tapaamisia, kursseja ja virkistysviikkoja. Aluetyöntekijät pitävät säännöllistä yhteyttä alueensa kuurosokeisiin.

Vuodesta 1980 on läänien koululautakunnissa toiminut viisi kuurosokeiden koulutussihteerä. Heidän tehtävänsä on järjestää koulutusta lähinnä aikuisille kuurosokeille. Koulutussihteerit myös neuvovat esim. kansankorkeakouluja, joissa on kuurosokeita opiskelijoita. Vuosien 1982-83 aikana Ruotsin yhdistys on alkanut järjestää paikallista toimintaa. Jäsenet ovat perustaneet kontaktikerhoja. Idea on saatu Norjasta. Yhteyshenkilöt järjestävät paikallisia tapahtumia kuurosokeille, usein yhdessä muiden paikallisten vammaisyhdistysten kanssa. Tämän vuoden syksyyn mennessä pitäisi olla toiminnassa 12 paikallista kontaktikerhoa Ruotsissa. Ei ole vielä selvillä, tuleeko kerhoista taloudellisesti itsenäisiä yhdistyksiä.

Vuodesta 1982 alkaen Ruotsissa on kuurojen ja kuurosokeiden tulkkipalvelun vastuu ollut maakäräjäpiireillä. Suurella osalla maakäräjäpiirejä on puolipäiväisiä tulkkeja palveluksessa kuurosokeita varten. Kaikilla maakäräjäpiireillä on viittomakielen tulkkeja ja osa näistä toimii myös kuurosokeiden tulkkeina. Tämän vuoden syyskuussa on Ruotsin yhdistys järjestä-

nyt tulkeille kurssin kuurosokeiden erityisongelmista ja tulkkitarpeesta. Kuurosokeiden yhdistyksellä on myös yhteistyötä niiden kansankorkeakoulujen kanssa, jotka kouluttavat tulkkeja. Nämä saavat jo siinä vaiheessa erityisopetusta kuurosokeuteen liittyvistä asioista.

Ruotsissa on meneillään joitakin kokeiluja ja selvityksiä maan kuurosokeista. Valtion Vammaisneuvosto saa tänä syksynä valmiiksi selvityksen kuurosokeiden määrästä 14 maakäräjäpiirissä. Koko maan osalta selvitys valmistuu kesällä 1985.

Ensimmäinen kuurosokean käyttöön koulutettu opaskoira on valmiiksi harjoitettu. Toisen koiran opetus on alkamassa. Kuurosokeiden apuvälineitä ja tapoja selviytyä ongelmatilanteista selvitetään. Siihen kuuluu vanhojen apuvälineiden luettelointi sekä uusien kehittäminen.

Viidellä ruotsalaisella kuurosokealla on pistekirjoituspuhelin. Siihen tarvitaan VersaBraille niminen pistenauhuri liitettynä puhelimeen. Tämä yhdistelmä yritetään saada maksuttomaksi apuvälineeksi kuten tekstipuhelin. Huhtikuusta alkaen on kokeiltu uutisten lähettämistä puhelimen välityksellä niille viidelle, joilla on pistekirjoituspuhelin. Kokeilu on onnistunut hyvin. Puhelimen käyttäjät soittavat tiettyyn numeroon ja saavat sieltä uutiset omalle pistekirjoituskasetilleen. Siitä ne voi sitten lukea kuin tavallisen pistekirjoitustekstin.

Tiedot Ruotsin kuurosokeiden tilanteesta on kirjannut Kerstin E. Andersson.-

SUOMEN KUUROSOKEAT ry. **Finlands Dövblinda rf.**

Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki 51
puh. 90-77041
toiminnanjohtaja Inger Lindgren,
johtava kuntoutussihteerit Kaija Salekari

Aleksanterink. 29 B 22, 33100 T:re 10
puh. 931-147 693
aluekuntoutussihteerit Pirjo Rissanen, Keski-Suomi ja
Pohjanmaa

Sairaalakatu 11, 70100 Kuopio 10
puh. 971-226 941
aluekuntoutussihteerit Leena Hassinen, Itä-Suomi

Maakuntakatu 12, 96100 Rovaniemi 10
puh. 991-135 89
aluekuntoutussihteerit Maija Haapalainen, Pohjois-
Suomi